



УДК 81'255.4

[https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-1\(19\)-334-342](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-1(19)-334-342)

**Мунтян Олександр Олександрович** кандидат філологічних наук, доцент кафедри філології та перекладу, Київський національний університет технологій та дизайну, вул. Мала Шияновська (Немировича-Данченка), 2, м. Київ, 01011, <https://orcid.org/0000-0002-7004-0249>

## ВЕРБАЛІЗАЦІЯ ВІЙНИ В ПРОМОВАХ ВОЛОДИМИРА ЗЕЛЕНСЬКОГО

**Анотація.** Стаття присвячена виявленню вербалізаторів війни в промовах Володимира Зеленського в аспекті лінгвориторики. Дослідження промов політичних лідерів є актуальним питанням сучасного мовознавства, адже вони впливають на суспільну думку та сприяють формуванню громадянської позиції, тому важливо розуміти, як політики намагаються мобілізувати підтримку та донести свої ідеї до реципієнтів. Актуалізація розвідок у цьому напрямі зумовлена потужністю промов Президента України.

Мета статті полягає у виявленні вербалізаторів риторичних стратегій та тактик, якими послуговується Володимир Зеленський для досягнення комунікативної мети. У статті вербалізація трактується як процес вираження думок, почуттів чи ідей за допомогою слів або мовленнєвих засобів, перетворюючи абстрактні концепції у словесну форму.

У статті доведено, що у своїх промовах Президент України вдало використовує надбання античної риторики, яка у політичних промовах трансформувалася у засоби впливу на аудиторію через апелювання до потреб людини та консолідації всього світу для підтримки глобальних цінностей. Автором з'ясовано, що Володимир Зеленський використовує риторичну стратегію втрати безпеки та риторичну стратегію відновлення безпеки, апелюючи до пафосу.

Стратегії глобальної та національної консолідації, які апелюють до етосу, призначені для об'єднання зусиль цивілізованого світу та України для припинення російсько-української війни. Зі свого боку, античний логос спирається на теорію аргументації, яка ґрунтується на тезі та аргументах, що її доводять. Встановлено, що Президент України апелює до аргументів, які виражені кількісними показниками, та аргументами, що спираються на факти історії. В аналізованих текстах промов



Володимира Зеленського виявлено взаємодію таких постулатів риторики, як пафос, етос та логос, що допомагає президенту донести свої ідеї до реципієнтів з різними способами сприйняття інформації – від емоційного до аргументативного.

**Ключові слова:** етос, логос, стратегія, пафос, політична промова, тактика.

**Muntian Oleksandr Oleksandrovych** Ph.D. in Philological Sciences, Docent of the Department of Philology and Translation, Kyiv National University of Technologies and Design, Mala Shyianovska (Nemyrovycha-Danchenka) St., 2, Kyiv, 01011, <https://orcid.org/0000-0002-7004-0249>

## VERBALIZATION OF WAR IN VOLODYMYR ZELENSKYY'S SPEECHES

**Abstract.** The article is devoted to identifying the verbalizers of war in Volodymyr Zelenskyy's speeches from the perspective of linguistics. The study of political leaders' speeches is a topical issue in modern linguistics, as they influence public opinion and contribute to the formation of civic position, so it is important to understand how politicians try to mobilize support and convey their ideas to recipients. The relevance of research in this area is due to the power of the speeches of the President of Ukraine.

The purpose of the article is to identify the verbalizers of rhetorical strategies and tactics used by Volodymyr Zelenskyy to achieve his communicative goal. The article interprets verbalization as the process of expressing thoughts, feelings or ideas through words or linguistic means, transforming abstract concepts into verbal form. The article proves that in his speeches, the President of Ukraine successfully uses the achievements of ancient rhetoric, which in political speeches has been transformed into a means of influencing the audience by appealing to human needs and consolidating the whole world to support global values. The author have found that Volodymyr Zelenskyy uses the rhetorical strategy of losing security and the rhetorical strategy of restoring security by appealing to pathos.

Global and national consolidation strategies that appeal to ethos are designed to unite the efforts of the civilized world and Ukraine to end the Russian-Ukrainian war. In turn, the ancient logos is based on the theory of argumentation, which is based on a thesis and the arguments that prove it. It has been established that the President of Ukraine appeals to arguments expressed in quantitative terms and arguments based on historical facts. The analyzed texts of Volodymyr Zelenskyy's speeches reveal the interaction of



such rhetorical postulates as pathos, ethos, and logos, which helps the president to convey his ideas to recipients with different ways of perceiving information – from emotional to argumentative.

**Keywords:** ethos, logos, strategy, pathos, political speech, tactics.

**Постановка проблеми.** Політичні промови – це публічні виступи, в яких політики висловлюють свої погляди, ідеї, програми чи позиції щодо різних політичних питань. Ці промови виголошуються на зборах, під час виборчих кампаній, на парламентських засіданнях, пресконференціях та інших публічних заходах. Вони спрямовані на вплив на громадську думку, залучення підтримки чи роз'яснення політичних позицій [1; 2; 3]. Вербалізація – це процес вираження думок, почуттів чи ідей за допомогою слів або мовленнєвих засобів. Іншими словами, вербалізатори допомагають перетворити абстрактні концепції у словесну форму. Вербалізація війни здебільшого об'єктивується у текстах новин або у політичних промовах.

З початком повномасштабного російського вторгнення промови Володимира Зеленського [4] набули особливого значення, адже вони спрямовані на єдність української нації та апелюють до народів світу та їхніх лідерів. За своєю потужністю промови Президента України порівнюють з промовами Вінстона Черчилля. Те, як Володимир Зеленський звертається до свого народу та до всього світу, вивчають науковці різних галузей – від політиків та філософів до соціологів та психологів, однак особливий інтерес промови Володимира Зеленського викликають у філологів.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Мовні аспекти політичного дискурсу ставали об'єктом вивчення українських науковців. Ю. Крапива та А. Сухенко досліджують стратегії та тактики учасників президентських дебатів у США [2]. В. Гавриленко та Д. Тітарова присвячують свої розвідки лінгвостилістичним особливостям політичних промов Уїнстона Черчилля [5]. М. Вінтонів, Т. Вінтонів та Ю. Мала розглядають синтаксичні засоби експресивізації в українському політичному дискурсі [1]. Ю. Крапива та Д. Крікун досліджують політичну промову як різновид політичної комунікації [6]. Н. Деренчук вивчає особливості функціонування комічного в українській політичній комунікації [7]. Попри значну кількість робіт, присвячених політичним промовам, слід зазначити, що їхній розгляд завжди буде залишатися у полі зору мовознавців через необхідність вивчення впливу промов на суспільство.

**Мета статті** полягає у виявленні вербалізаторів риторичних стратегій та тактик, якими послуговується Володимир Зеленський для досягнення комунікативної мети.





**Виклад основного матеріалу.** Президент України вдало послуговується риторичними канонами та способами впливу на аудиторію, аргументуючи свої думки та впливаючи на глобальну аудиторію. У промовах Володимир Зеленський звертається до риторичних пафосу, етосу та логосу, які зазнали трансформації у сучасній риторичі. Як зазначає О. Щербак [8], «античний пафос, який апелював до емоцій, звертається сьогодні не лише до них, а й до людських потреб». Відповідно до піраміди потреб А. Маслоу, фізіологічні та безпекові потреби є первинними та базовими. Будь-яка війна – це руйнування та смерть, тому у виступах Президент України звертається до пафосу, апелюючи до стратегії потреби у безпеці, яка реалізується тактикою втрати безпеки та тактикою відновлення безпеки.

Тактика втрати безпеки реалізується вербалізаторами на позначення джерела загрози, яке відтворено здебільшого іменниками *рашизм, фашизм, тероризм, держава-терорист, вбивство, смерть, поранення, руйнування* тощо. Ціль загрози представлена загальними іменниками на позначення жертв агресії – *українці, поранені, вбиті, загиблі*, топонімами на позначення українських міст та регіонів – *Київ, Харків, Одеса, Кривий Ріг, Вінниця, Львівщина*, а також словосполученнями, що вербалізують різноманітні об'єкти – *житловий будинок, панельна дев'ятиповерхівка, об'єкти енергетичної інфраструктури*. Інструменти загрози вербалізують загальні іменники на позначення зброї, як-от: *ракети, дрони, артилерія, танки, міномети*.

Тактика відновлення безпеки представлена такими іменниками та словосполученнями, як *політичні лідери, партнери, Повітряні сили, Національна гвардія, Сили оборони та безпеки, воїни*, а також антропонімами у сполученні із класифікаторами, що іменують політиків, наприклад, *Прем'єр-міністр Великої Британії, Президент Чехії Павел*. Іншими словами, президент покладається на українських військових та на вплив світових лідерів щодо надання зброї Україні.

Розглянемо взаємодію зазначених тактик на прикладі звернення Володимира Зеленського від 14 січня 2023 року. Президент проголосив: «*Маємо зробити все, щоб зупинити рашизм так само, як вільний світ свого часу зупинив нацизм*». У наведеному реченні вжито іменники *рашизм* та *фашизм* на позначення джерела загрози, які В. Зеленський подає як синоніми, водночас їм протиставляється словосполучення *вільний світ*. У цьому ж зверненні у контексті «*Будь-які умовляння або час, який просто спливає, не здатні зупинити терористів, які методично вбивають наших людей ракетами, купленими в Ірані дронами, своєю артилерією, танками й мінометами*» джерело загрози

позначається іменником *терористи*, а ціль загрози – словосполученням *наші люди*. Зазначено також інструменти загрози: *ракети, дрони, артилерія, танки, міномети*.

Взаємодія виокремлених мовних одиниць дозволяє визначити використання в аналізованій промові стратегії потреби у безпеці.

Етос, який в Античності був пов'язаний із самопрезентацією риторика [9, с. 45], реалізується сьогодні через апелювання до глобальних цінностей [10, с. 258]: добра, взаємодопомоги, толерантності тощо. У промовах Володимира Зеленського етос вербалізується стратегією консолідації, яка може бути глобальною або національною. Для об'єктивації глобальної консолідації президент використовує ті ж самі одиниці, що й для національної, а саме: особовий займенник *ми* або присвійний займенник *наш*, а також прикметники *глобальний, міжнародний, європейський, спільний, світовий*, дієслово *об'єднати*, іменник *партнер*. Різниця у стратегіях консолідації виявляється через контекст. За стратегії глобальної консолідації президент наголошує на необхідності об'єднання зусиль та можливостей всього цивілізованого світу для припинення війни в Україні: *«І я вірю, що аналогічні рішення все ж таки будуть ухвалені іншими нашими партнерами – тими, хто розуміє, чому не можна давати такому злу жодного шансу»* (промова від 14 січня 2023 року); *«І дуже важливо при цьому зберігати динаміку оборонної підтримки від наших партнерів»* (промова від 29 січня 2023 року); *«Сьогодні я говорив також з обраним Президентом Чехії Павелом. Почув повне розуміння ситуації. Запросив пана Президента відвідати Україну. І впевнений, що разом ми зможемо суттєво посилити нашу спільну європейську відповідь на російську терористичну загрозу»* (промова від 29 січня 2023 року); *«Провів сьогодні кілька міжнародних зустрічей. Спочатку в онлайн-форматі – з лідерами парламентської коаліції Болгарії. Наші відносини. Наша спільна безпека – усіх у Європі. <...> Я вдячний усім державам і, зокрема, Франції – за дуже серйозне посилення нашого повітряного щита, за незмінну підтримку на полі бою для наших воїнів, допомогу нашому народові. <...> Вдячний Франції за активну участь у цій глобальній роботі. Вже готуємось до форуму в Давосі. До представлення нашої позиції, наших можливостей – спільних можливостей усіх у світі <...>»* (промова від 13 січня 2024 року); *«Українські ініціативи поступово стають глобальними ініціативами. <...> Вдячний кожному лідеру й кожній країні, які беруть участь у цій нашій спільній роботі і своєю участю підтверджують, що світовий порядок, заснований на правилах, обов'язково має бути відновлений – для всіх на землі, без виключень.*



<...> *Ми маємо потенціал, щоб об'єднати світ*» (промова від 14 січня 2024 року).

За національної консолідації Зеленський підкреслює свою єдність з народом та українськими воїнами: *«І обов'язково ворог отримає нашу відповідь на полі бою. Наші воїни це забезпечать»* (промова від 14 січня 2023 року); *«Отже, ми маємо зробити час нашою зброєю»* (промова від 29 січня 2023 року); *«Авдіївка. Наші позиції. Наші хлопці. Україна тут захищає своє. І захищає увесь наш народ <...> І ми вдячні всім бійцям»* (промова від 29 грудня 2023 року).

Примітним є те, що президент часто уникає у своїх промовах особового займенника «я», що може лише підкреслити його консолідацією з народом, тобто те, що він говорить зі світовими лідерами від усього українського народу, а не лише від себе: *«Говорив сьогодні з Прем'єр-міністром Великої Британії про деякі дуже важливі речі для нашої оборони»* (промова від 29 грудня 2023 року).

Фахівці у галузі лінгвориторики наголошують, що античний логос зазнав найменших змін у сучасній риторичі та є пов'язаним із теорією аргументації [11, с. 119]. У цьому контексті логос реалізується за допомогою тези та аргументів, що її підкреслюють. Найсильнішими аргументами вважаються аргументи, представлені кількісними даними, статистикою, апелюванням до авторитетів та зверненням до історії. Володимир Зеленський вдало використовує ці риторичні знання у своїх промовах і часто звертається до фактів минулого. У цьому разі ми можемо говорити також про взаємодію пафосу та логосу, адже апелювання до минулого, тобто до результатів, до яких призвели певні дії у минулому, викликають певні емоції та відчуття у реципієнтів, з одного боку, та є потужним аргументом, з іншого боку: *«У першій половині ХХ століття у Європі було допущено надто багато помилок, які призвели до дуже страшних трагедій. Була й вагома олімпійська помилка. Олімпійський рух і держави-терористи точно не мають перетинатися»* (промова від 29 січня 2023 року).

Слід зазначити, що у промовах В. Зеленського завжди згадуються числівники, які характеризують учасників або складників подій. Наприклад, у контексті *«Звичайна панельна дев'ятиповерхівка, яких доволі багато в різних містах Східної та Центральної Європи. Усі поверхи цього будинку – з другого до дев'ятого – впали від вибуху російської ракети. Вдалося врятувати десятки людей – поранених, травмованих, їм надається допомога. Серед них діти, найменшій дівчинці – три роки»*. Вживання числівників надає максимальної достовірності повідомленню та робить окреслені події наочними, а



значить, це є потужним аргументом, який доводить тезу, заявлену президентом на початку промови: *«Маємо зробити все, щоб зупинити рашизм так само, як вільний світ свого часу зупинив нацизм»* (промова від 14 січня 2023 року).

Риторичні питання, притаманні мовленню українського лідера, мають також потужний аргументативний потенціал. Відомо, що такі питання не потребують відповіді, адже вона міститься вже у самому питанні. Однак для промов Володимира Зеленського характерне те, що він сам дає відповіді на ці питання, посилюючи таким чином аргументацію:

*«Чи можна зупинити російський терор? Так.*

*Чи можна зробити це якимось інакше, ніж на полі бою в Україні? На жаль, ні. Це можна й треба зробити на нашій землі, в нашому небі, у нашому морі.*

*Що для цього пот рібно? Та зброя, яка є на складах у наших парт нерів і якої так очікують наші воїни»* (промова від 14 січня 2023 року).

Наведені приклади з промов Володимира Зеленського свідчать про те, що політичні промови можуть охоплювати аргументацію, роз'яснення власних переконань, апелювання до емоцій аудиторії та інші стратегії для досягнення комунікативних цілей.

**Висновки.** Промови Володимира Зеленського ґрунтуються на постулатах античної риторики та реалізуються стратегіями потреби у безпеці, консолідації та аргументами, що доводять певну тезу. Зазначені стратегії відтворюються за допомогою вербалізаторів – слів або мовленнєвих засобів, які перетворюють абстрактні концепції у словесну форму.

Перспективу подальших розвідок вбачаємо у дослідженні промов Володимира Зеленського на синтаксичному рівні.

#### **Література:**

1. Вінтонів М. О., Вінтонів Т. М., Мала Ю. В. Синтаксичні засоби експресивізації в українському політичному дискурсі. Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2018. 336 с.
2. Крапива Ю., Сухенко А. Стратегії та тактики учасників президентських дебатів у США (на матеріалі дебатів 22 жовтня 2020 року). Гуманітарний простір науки: досвід та перспективи: зб. матеріалів XXXVI Міжнарод. наук.-практ. інтернет-конф., 31 жовтня 2022 р. Переяслав, 2022. Вип. 36. С. 141–144.
3. Пуленко І. А., Сазикіна Т. П. Експресивні особливості синтаксичного паралелізму в публічних виступах політиків (на матеріалі англійської, французької та української мов). Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія. 2020. Т. 1. № 45. С. 106–110.
4. Промови та звернення – Президент України. URL: <https://www.president.gov.ua/news/speeches>



5. Гавриленко В. М., Титарова Д. Ю. Лінгвостилістичні особливості політичних промов Уінстона Черчилля. Молодий вчений. 2017. № 4(44). С. 132–136.
6. Крапива Ю. В., Крікун Д. А. Політична промова як різновид політичної комунікації. Закарпатські філологічні студії: науковий журнал / голов. ред. І. М. Зимомря. Ужгород: Видавничий дім «Гельветика», 2019. Т. 2. Вип. 11. С. 42-45.
7. Деренчук Н. В. Особливості функціонування комічного в українській політичній комунікації. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Філологія (мовознавство): зб. наук. праць / гол. ред. І. Я. Завальнюк. Вінниця: ТОВ Фірма «Планер», 2017. Вип. 24. С. 102–107.
8. Щербак О. М. Лінгвориторичні стратегії зображення російсько-української війни 2022 року (на матеріалі повідомлень німецькомовного сайту tagesschau.de). Актуальні питання іноземної філології. Збірник наукових праць. Луцьк: Волинський нац. ун-т імені Лесі Українки, 2022. № 16. С. 219-225.
9. Aristotle. Rhetoric (Roberts, W.R., Trans., Reprint ed.). North Chelmsford, MA: Courier Corporation. 2004. 171 p.
10. Щербак О. М. Вербалізація суспільних топосів у текстах німецькомовних інтернет-новин: лінгвориторичний аспект. Одеський лінгвістичний вісник. 2017. Вип. 9. С. 257-260.
11. Щербак О. М. Аргументативні стратегії структурування текстів німецькомовних інтернет-новин. Одеський лінгвістичний вісник. 2016. Вип. 7. С. 118-121.

#### **References:**

1. Vintoniv, M. O., Vintoniv, T. M., Mala, Yu. V. (2018). Syntaksychni zasoby ekspresyvizatsii v ukrainskomu politychnomu dyskursi [Syntactic means of expressiveness in Ukrainian political discourse]. Vinnytsia: TOV «TVORY» [in Ukrainian].
2. Krapyva, Yu., Sukhenko, A. (2020). Stratehii ta taktyky uchasykyv prezydentskykh debatuv u SSHA (na materialy debatuv 22 zhovtnia 2020 roku) [Strategies and tactics of the participants in the presidential debate in the USA (on the material of the debate on October 22, 2020)]. Humanitarnyi prostir nauky: dosvid ta perspektyvy: zb. materialiv XKhKhVI Mizhnarod. nauk.-prakt. internet-konf. – Humanitarian space of science: experience and prospects: coll. materials XXXVI International. science and practice internet conference, 31 zhovtnia 2022 r. Pereiaslav, 36, 141–144 [in Ukrainian].
3. Pulenko, I. A., Sazykina, T. P. (2020). Ekspresyvni osoblyvosti syntaksychnoho paralelizmu v publichnykh vystupakh politykiv (na materialy anhliiskoi, frantsuzkoi ta ukrainskoi mov) [Expressive features of syntactic parallelism in public speeches of politicians (based on materials from English, French and Ukrainian languages)]. Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Serii: Filolohiia – Scientific Bulletin of the International Humanitarian University. Series: Philology, 1(45), 106–110 [in Ukrainian].
4. Promovy ta zvernennia – Prezydent Ukrainy [Speeches and addresses – the President of Ukraine]. URL: <https://www.president.gov.ua/news/speeches> [in Ukrainian].
5. Havrylenko, V. M., Titarova, D. Yu. (2017). Linhvostylistychni osoblyvosti politychnykh promov Uinstona Cherchyllia [Linguistic features of Winston Churchill's political speeches]. Molodyi vchenyi – A young scientist, 4(44), 132–136 [in Ukrainian].
6. Krapyva, Yu. V., Krikun, D. A. (2019). Politychna promova yak riznovyd politychnoi komunikatsii [Political speech as a type of political communication]. Zakarpatski filolohichni studii: naukovyi zhurnal – Transcarpathian philological studies: scientific journal / holov. red. I. M. Zymomria. Uzhhorod: Vydavnychiy dim «Helvetyka», 2(11), 42-45 [in Ukrainian].





7. Derenchuk, N. V. (2017). Osoblyvosti funktsionuvannya komichnoho v ukrainiskii politychnii komunikatsii [Peculiarities of the functioning of the comic in Ukrainian political communication]. Naukovi zapysky Vinnytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Mykhaila Kotsiubynskoho. Serii: Filohiia (movoznavstvo): zb. nauk. prats – Scientific notes of Vinnytsia State Pedagogical University named after Mykhailo Kotsyubynskyi. Series: Philology (linguistics): coll. of science works / hol. red. I. Ya. Zavalniuk. Vinnytsia: TOV Firma «Planer», 24, 102–107 [in Ukrainian].

8. Shcherbak, O. M. (2022). Lihvorytorychni stratehii zobrazhennia rosiisko-ukrainskoi viiny 2022 roku (na materialii povidomlen nimetskomovnoho сайту tagesschau.de). Aktualni pytannia inozemnoi filohii [Linguistic strategies for portraying the Russian-Ukrainian war of 2022 (based on messages from the German-language site tagesschau.de)]. Zbirnyk naukovykh prats – Current issues of foreign philology. Collection of scientific works. Lutsk: Volynskiy. nats. un-t imeni Lesi Ukrainky, 16, 219-225 [in Ukrainian].

9. Aristotle (2004). Rhetoric (Roberts, W.R., Trans., Reprint ed.). North Chelmsford, MA: Courier Corporation [in English].

10. Shcherbak, O. M. (2017). Verbalizatsiia suspilnykh toposiv u tekstakh nimetskomovnykh internet-novyn: lihvorytorychnyi aspekt [Verbalization of social topos in the texts of German-language Internet news: the linguistic aspect]. Odeskyi lihvistychnyi visnyk – Odesa Linguistic Bulletin, 9, 257-260 [in Ukrainian].

11. Shcherbak, O. M. (2016). Arhumentatyvni stratehii strukturuvannya tekstiv nimetskomovnykh internet-novyn [Argumentative strategies for structuring the texts of German-language Internet news]. Odeskyi lihvistychnyi visnyk – Odesa Linguistic Bulletin, 7, 118-121 [in Ukrainian].